

نظام سیاسی اسلام و رهبری دینی در عصر غیبت

پژوهشکده تحقیقات اسلامی

سرشناسه:	بهرامی، قدرت‌الله، ۱۳۴۰ -
عنوان و نام پدیدآور:	نظام سیاسی اسلام و رهبری دینی در عصر غیبت / نویسنده قدرت‌الله بهرامی، تهیه‌کننده پژوهشکده تحقیقات اسلامی.
مشخصات نشر:	قم: سیاه پاسداران انقلاب اسلامی، نمایندگی ولی فقیه، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، انتشارات زمزم هدایت، ۱۳۸۹.
مشخصات ظاهری:	۲۳۴ ص:، ۱۴/۵ × ۲۱/۵ س.م.
شابک:	۳۰۰۰۰ ریال: ۹-۵۱-۰۲۹۶-۹۶۴-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی:	فیبیا
موضوع:	اسلام و سیاست
موضوع:	اسلام و دولت
موضوع:	ولایت فقیه
شناسه افزوده:	سیاه پاسداران انقلاب اسلامی، نمایندگی ولی فقیه، پژوهشکده تحقیقات اسلامی
شناسه افزوده:	سیاه پاسداران انقلاب اسلامی، نمایندگی ولی فقیه، پژوهشکده تحقیقات اسلامی، انتشارات زمزم هدایت
رده‌بندی کنگره:	۱۳۸۹ ع ۹۳۶۵ پ / BPT۲۲۱۱
رده‌بندی دیویی:	۲۹۷/۴۸۳۳۲
شماره کتابشناسی ملی:	۲۰۶۷۴۵۲

نوبت
تاریخ

نظام سیاسی اسلام و رهبری دینی در عصر غیبت

موضوع: سیاسی • تهیه‌کننده: پژوهشکده تحقیقات
اسلامی • نویسنده: قدرت‌الله بهرامی • صفحه‌آرایی:
مسلم خسروی • چاپ: امیران • نوبت چاپ: اول •
تاریخ چاپ: پاییز ۱۳۸۹ • شمارگان: ۲۰۰۰ • قیمت:
۲۰۰۰ تومان • شابک: ۹۶۴-۹۶۴-۲۴۶-۰۵۱-۹

فم، خ شهید فاطمی (دور شهر)، نبش فاطمی ۳، پلاک ۸۱
تلفکس: ۷۷۳۰۷۲۵ - ۷۷۳۰۲۵۱، همراه: ۰۹۱۲ ۲۵۳ ۲۸ ۸۷
صندوق پستی: ۶۴۱-۳۷۱۸۵ E.mail: tooba@ofogh.net

فهرست مطالب

۹	پیش‌گفتار
۱۱	مقدمه
۱۳	فصل اول: کلیات
۱۳	۱. مفهوم سیاست
۱۴	۲. دین
۱۵	۳. رابطه دین و سیاست
۱۸	الف. نظریه سکولاریسم
۲۶	ب. نظریه تضاد
۲۸	ج. نظریه آمیختگی دین و سیاست
۲۹	دلایل اثبات آمیختگی دین اسلام با سیاست
۳۰	الف. دستورهای دینی
۳۲	ب. سیره رهبران دینی
۳۴	ج. اهتمام دین به اجرای احکام الهی
۳۵	برتری قوانین الهی بر قوانین بشری
۳۷	هماهنگی فطرت و شریعت
۳۹	فصل دوم: اسلام و حکومت
۳۹	تعریف حکومت
۴۰	ضرورت حکومت از نظر اسلام
۴۲	الف. عقل
۴۵	ب. آیات
۴۶	ج. روایات
۴۸	د. سیره پیشوایان دین در تشکیل حکومت
۴۹	دلایل لزوم تشکیل حکومت اسلامی
۵۰	الف. جامع و کامل بودن دین اسلام

۵۲	ب. جهانی و جاودانی بودن دین اسلام
۵۳	ج. ضرورت اجرای احکام و قوانین اسلام
۵۸	د. سیره عملی پیامبر ﷺ و امیرالمؤمنین علی ع
۶۱	فصل سوم: اسلام و قانون گذاری
۶۱	تعریف قانون
۶۲	هدف قانون
۶۳	ضرورت قانون برای جامعه
۶۵	ویژگی های قانون مطلوب
۶۶	شرایط قانون گذار
۶۸	ضرورت الهی بودن قانون
۷۰	شیوه قانون گذاری در اسلام
۷۲	منابع قانون گذاری در اسلام
۷۳	الف. قرآن
۷۵	ب. سنت
۷۶	ج. عقل
۷۸	د. اجماع
۷۸	انواع قوانین در اسلام
۷۸	الف. ثابت
۸۰	ب. متغیر
۸۵	فصل چهارم: اهداف و وظایف حکومت اسلامی
۸۵	۱. اهداف
۸۵	الف. حفظ اسلام و نظام اسلامی
۸۷	ب. برقراری عدالت اجتماعی
۹۱	ج. تعلیم و تربیت انسان ها
۹۳	د. استقلال و آزادی
۹۶	۲. وظایف
۹۶	الف. ایجاد نظم و امنیت در جامعه
۹۸	ب. اجرای قوانین
۱۰۰	ج. تأمین نیازهای عمومی جامعه
۱۰۵	فصل پنجم: تفاوت نظام سیاسی اسلام با دیگر نظام ها
۱۰۵	تعریف مشروعیت
۱۰۷	دیدگاه های مختلف درباره منابع مشروعیت

۱۰۸	۱. نظریه مشروعیت حکومت بر مبنای قانون
۱۰۹	۲. نظریه مشروعیت حکومت بر اساس غلبه و تسلط
۱۱۲	۳. نظریه مشروعیت حکومت از طریق قرارداد اجتماعی (خواست مردم)
۱۱۴	۴. نظریه مشروعیت براساس منشأ الهی
۱۱۵	قدرت و مشروعیت در اسلام
۱۱۸	تفاوت مشروعیت در حکومت دینی با حکومت‌های غیردینی
۱۲۳	مقایسه نظام سیاسی اسلام با سایر حکومت‌ها
۱۲۳	الف. مقایسه با نظام‌های دموکراسی
۱۲۶	ب. مقایسه با نظام‌های اریستوکراسی
۱۳۰	ج. مقایسه با نظام‌های تئوکراسی
۱۳۴	د. مقایسه با نظام‌های توتالیتریسم و دیکتاتوری
۱۳۵	تفاوت نظر ولی فقیه با نظر حاکمان در حکومت‌های فردی
۱۳۹	فصل ششم: مبنای نظری حکومت در عصر غیبت
۱۳۹	۱. ضرورت تشکیل حکومت در عصر غیبت
۱۴۰	الف. دلایل شرعی و نقلی
۱۴۱	ب. دلایل عقلی و عرفی
۱۴۳	۲. مفهوم ولایت
۱۴۴	۳. انواع ولایت
۱۴۶	مراتب ولایت و رابطه آن با حکومت
۱۴۶	۴. مفهوم فقه و فقیه
۱۴۹	۵. جایگاه ولایت فقیه
۱۵۰	۶. ولایت فقیه و مرجعیت
۱۵۲	۷. تفاوت ولایت فقیه با وکالت فقیه
۱۵۳	۸. حاکمیت ولی فقیه
۱۵۴	۹. دلایل حاکمیت ولی فقیه
۱۵۴	الف. دلیل عقلی
۱۵۷	ب. دلیل نقلی
۱۶۰	۱۰. وجوب اطاعت مردم از ولی فقیه
۱۶۳	فصل هفتم: ویژگی‌ها و اختیارات ولی فقیه
۱۶۳	۱. تعیین ولی فقیه و انتخابی یا انتصابی بودن آن
۱۶۳	الف. نظریه انتخاب
۱۶۹	ب. نظریه انتصاب
۱۷۳	۲. ویژگی‌های ولی فقیه

۱۷۳	۱- ۲. اسلام
۱۷۴	۲- ۲. عقل
۱۷۴	۳- ۲. فقاہت در دین
۱۷۵	۴- ۲. عدالت و تقوا
۱۷۷	۵- ۲. مدیریت
۱۷۸	۳. اختیارات ولی فقیہ
۱۷۸	۱- ۳. مرجعیت در فتوا
۱۷۹	۲- ۳. قضاوت
۱۸۰	۳- ۳. رهبری سیاسی و ولایت در نظارت و اذن
۱۸۱	۴- ۳. ولایت در امور حسبیہ
۱۸۲	۴. تبیین ولایت مطلقہ و تفاوت آن با ولایت مقیدہ و استبداد
۱۸۲	۱- ۴. تبیین ولایت مطلقہ فقیہ
۱۸۴	۲- ۴. ولایت مقیدہ و تفاوت آن با ولایت مطلقہ
۱۸۶	۳- ۴. تفاوت ولایت مطلقہ فقیہ با استبداد
۱۸۸	۵. حد و مرز ولایت فقیہ در اصول دین و احکام
۱۹۰	۶. اختیارات ولی فقیہ در قانون اساسی جمهوری اسلامی
۱۹۱	۱. وظایف و اختیارات رهبر نسبت به کل نظام
۱۹۱	۲. وظایف و اختیارات رهبر نسبت به قوای سه گانہ
۱۹۳	۳. وظایف و اختیارات رهبر نسبت به دیگر سازمان ها و نهادها
۱۹۵	فصل هشتم: نقش مردم در حکومت اسلامی
۱۹۵	۱. تحقق ولایت و حکومت
۱۹۶	۲. مقبولیت نظام
۱۹۹	شیوہ های مشارکت مردم در حکومت اسلامی
۱۹۹	۱. مشورت
۲۰۴	۲. نظارت همگانی (امر به معروف و نہی از منکر)
۲۰۵	۳. انتخابات عمومی و ہمہ پرسی
۲۰۷	دیدگاه امام خمینی درباره نقش مردم در حکومت اسلامی
۲۰۹	مردم سالاری دینی در جمهوری اسلامی ایران
۲۱۱	اصول مردم سالاری دینی
۲۱۳	انتخاب مسئولان
۲۱۵	ادواری بودن زمامداران و نقش مردم
۲۱۷	شیوہ نظارت بر ولی فقیہ
۲۲۱	فہرست منابع

پیش‌گفتار

تعلیم و تربیت دینی و انقلابی کارکنان سپاه در جهت تقویت و ارتقای معرفت، ایمان و توانمندسازی و توسعه دانش و بینش آنان رسالتی است بس بزرگ که بر عهده معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی نهاده شده است.

تحقق عمده این مأموریت خطیر در پرتو نظام آموزش کارآمد و بالنده امکان‌پذیر می‌شود تا زمینه ارتقای روحی و معنوی و تقویت دانش، بینش و منش اسلامی کارکنان سپاه را فراهم آورد و پاسدارانی مومن، بصیر، شجاع و آگاه تربیت کند که از ایمان و معنویت، معرفت دینی و بصیرت انقلابی لازم برخوردار باشند. چنانکه مقام معظم رهبری فرموده‌اند:

مسئله آموزش در همه جا مهم است ولی در سپاه از اهمیت مضاعفی برخوردار است. اگر در سپاه پاسداران آموزشهای قوی در مسایل عقیدتی سیاسی وجود نداشته باشد دیگر سپاه را به عنوان بازوی توانای انقلاب اسلامی نمی‌توان مطرح ساخت حرکت سپاه یک حرکت مستمر است و اگر قرار باشد این حرکت باقی بماند افراد سپاه باید آموزش دیده باشند و کسانی که این مهم را به عهده دارند شما هستید.^۱

با توجه به اجرای «نظام تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی سپاه» از سالیان اولیه تأسیس این نهاد انقلابی و ضرورت بازنگری و بهینه‌سازی آن در چارچوب تدابیر فرمانده معظم کل قوا حضرت آیه الله العظمی خامنه‌ای (مد ظله العالی) و بر اساس راهبردهای تحول و تعالی سپاه، نظام تربیت و آموزش مورد بازبینی و تجدید نظر قرار گرفت. در نظام جدید اگر چه به امر خطیر آموزش و تقویت دانش عقیدتی سیاسی پاسداران توجه کافی مبذول شده است اما رویکرد اصلی آن تربیت محوری و معنویت‌افزایی بوده و سرفصلهای آموزشی آن نیز بر این اساس تنظیم شده است. یکی از دوره‌های مهم آموزشی که در نظام جدید مورد توجه قرار گرفته است آموزشهای طولی پاسداران، بسیجیان و سربازان است که به معرفت‌افزایی نسبت به معارف پایه‌ای اسلام و مباحث بنیادی با رویکرد تربیتی می‌پردازد.

هم‌اکنون کلیه دوره‌های آموزشی سپاه در حال بازنگری و بازبینی است و طبیعی است که در تدوین موضوعات و سرفصلهای آموزشی، ارزشیابی، بازخوردگیری، و در نهایت اصلاح یا تغییر سرفصلهای آموزشی امری اجتناب‌ناپذیر خواهد بود. کتاب حاضر بر اساس رویکرد جدید در دوره تربیت پاسداری (عمومی افسری) تدریس می‌شود.

مسئولیت تهیه و تدوین متون آموزشی مورد نیاز نمایندگی ولی فقیه در سپاه به عهده پژوهشکده تحقیقات اسلامی است. این متون با توجه به سطح معلومات، نیازها و تخصص نیروهای آموزشی، در گروههای تحقیقاتی پژوهشکده تدوین و پس از طی مراحل اعتباربخشی محتوایی و شکلی به تایید نماینده ولی فقیه در سپاه و یا نماینده ایشان می‌رسد.

پیشنهادهای و تجربیات مربیان ارجمند و متریان گرامی، در رفع کاستی‌های متون آموزشی راهگشا و مشوق مادر رفع کاستی‌های متون آموزشی خواهد بود.

معاونت تربیت و آموزش عقیدتی سیاسی
نمایندگی ولی فقیه در سپاه